

Brüssel, 18.10.2017
COM(2017) 608 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
JA NÕUKOGULE**

**Üheteistkümnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise
kohta**

I. SISSEJUHATUS

Käesolev on üheteistkümnes kuuaruanne, milles käsitletakse tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu loomisel tehtud edusamme ning esitatakse ülevaade sündmustest kahes peamises valdkonnas: võitlus terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse ja nende tugisüsteemidega ning kaitse- ja vastupanuvõime suurendamine nende ohtude suhtes.

President Juncker rõhutas oma kõnes liidu olukorra kohta,¹ et Euroopa Liit peab terrorismivastast võitlust tugevdama, tuginedes viimase kolme aasta jooksul tehtud tegelikele edusammudele. Nagu lubatud Euroopa Parlamendile ja nõukogu eesistujariigile saadetud kavatsusavalduses² ning sellele lisatud ühtsena, tugevama ja demokraatlikuma Euroopa saavutamise tegevuskavas, esitab komisjon käesolevas aruandes järgmise kuueteistkümmene kuu jooksul võetavate **terrorismivastaste meetmete paketi**. Need operatiivmeetmed aitavad liikmesriikidel kõrvaldada märkimisväärseid nõrkusi, mis ilmnesid hiljutiste terrorirünnakute tulemusel, ning oluliselt parandada julgeolekut. See aitab tugevdada julgeolekuliitu, kus terroristid ei saa enam kasutada julgeolekulinki kuritegude toimepanekuks. Lisaks nendele lühema perspektiivi praktilistele meetmetele teeb komisjon tööd tulevase Euroopa luureüksuse loomiseks kooskõlas president Junckeri visiooniga Euroopa Liidust 2025. aastal.

Terrorismivastase võitluse pakett hõlmab järgmist:

- meetmed, millega toetatakse liikmesriike **avaliku ruumi kaitsmisel** (II peatükk), sealhulgas avaliku ruumi kaitse toetamise tegevuskava ning keemilisteks, bioloogilisteks, radioloogilisteks ja tuumajulgeolekuriskideks valmisoleku parandamise tegevuskava;
- meetmed **takistamaks terroristide juurdepääsu vahenditele**, mida kasutatakse rünnakute ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks, nagu **ohtlikud ained** ja **terrorismi rahastamine** (III peatükk). Muu hulgas esitatakse soovitus võtta kiiresti meetmeid lõhkeainete lähteainete kuritarvitamise vältimiseks, samuti meetmeid õiguskaitse- ja kohtuasutuste toetamiseks olukorras, kus nad kriminaaluurimise käigus puutuvad kokku **krüptimisega**;
- järgmised sammud **radikaliseerumise vastases võitluses** (IV peatükk);
- järgmised sammud terrorismivastase võitluse **välismõõtme** tugevdamisel (V peatükk). Muu hulgas esitatakse ettepanek võtta vastu nõukogu otsused, mis käsitlevad terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu konventsiooni ja lisaprotokollide sõlmimist ELi nimel, ning soovitus nõukogule alustada läbirääkimisi Kanadaga muudetud broneeringuinfo lepingu üle.

II. TERRORISMIVASTASE KAITSE- JA VASTUPANUVÕIME PARANDAMISE MEETMED

1. Avaliku ruumi kaitse tõhustamine

Nagu ilmnes näiteks Barcelona, Berliini, Brüsseli, Londoni, Manchesteri, Nice'i, Pariisi ja Stockholmi terrorirünnakutest, keskenduvad terroristid oma propagandas ja sihtmärkide valikul avalikule ruumile: jalakäijate aladele, turismiobjektidele, transpordi- ja ostukeskustele, kontserdisaalidele ja linnaväljakutele. Kõikidele nendele nn pehmetele sihtmärkidele on ühine

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_et.htm.

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/letter-of-intent-2017_et.pdf.

see, et nad on avatud ja avalikud kohad, kuhu koguneb palju inimesi, mis tähendab, et neid kohti on kerge rünnata.

Me saame teha rohkem avalike kohtade kaitse parandamiseks, ohtude varasemaks avastamiseks ja vastupanuvõime suurendamiseks. Sel eesmärgil esitab komisjon koos käesoleva aruandega **avaliku ruumi kaitse toetamise tegevuskava**³. Selles loetletud meetmetega toetatakse liikmesriikide tegevust riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil terrorismiohu vastase füüsilise kaitse parandamisel. Kuigi riski ei ole kunagi võimalik viia nullini, on tegevuskava eesmärk toetada liikmesriike ohtude avastamisel, avaliku ruumi haavatavuse vähendamisel, terrorirünnaku tagajärgede leevendamisel ja koostöö parandamisel.

Toetus, mida EL saab pakkuda avaliku ruumi kaitsel, on kahesugune. Esiteks saab ta soodustada **piiriülest hea tava vahetamist, sealhulgas toetades seda rahaliselt**. Nii näiteks saab ta toetada meetmeid, millega edendatakse ja toetatakse uuenduslike ja diskreetsete tõkete väljatöötamist linnade turvalisuse parandamiseks ilma ruumi avatud iseloomu muutmata (nn lõimitud kaitse). Komisjon toetab tegevuskavas esitatud meetmeid rahaliselt. Selleks käivitas ta täna Sisejulgeolekufondi politseikoostöö rahastamisvahendi kaudu projektikonkursi kogusummas 18,5 miljonit eurot. Lühiajalist rahastamist täiendatakse 2018. aastal rahaliste vahenditega Euroopa Regionaalarengu Fondi alla kuuluva algatuse „Linnadega seotud uuenduslikud meetmed“ raames. Algatusega nähakse turvalahenduste jaoks ette kuni 100 miljonit eurot. 15. septembril 2017 algatati avalik arutelu, et saada linnadelt ideid uuenduslike turvalahenduste kohta. See aitab komisjonil ette valmistada uusi projektikonkursse selles valdkonnas.

Teiseks saab EL edendada koostööd paljude sidusrühmadega, mida peetakse avaliku ruumi kaitse tugevdamisel äärmiselt oluliseks. Kogemuste jagamist ja ressursside koondamist tuleks paremini struktureerida. Komisjon loob foorumi, kuhu kaasatakse eraettevõtjad, näiteks kontserdikorraldajad, ostukeskuste, staadionite, hotellide ja autorendifirmade omanikud. See aitab suurendada ühist teadlikkust praegustest julgeolekuprobleemidest ning süvendada avaliku ja erasektori partnerlust julgeoleku parandamisel. Oluline roll avaliku ruumi kaitses on ka kohalikel ja piirkondlikel ametiasutustel, keda tuleb kaasata ELi tasandil toimuvasse tegevusse. Komisjon tugevdab nende sidusrühmade kaasamist ning algatab dialoogi piirkondlike ja kohalike ametiasutustega, näiteks suurlinnade linnapeadega, et jagada teavet ja head tava avaliku ruumi turvamise valdkonnas. Järeelmeetmena 29. septembri 2017. aasta Nice'i deklaratsioonile⁴ korraldab komisjon järgmise aasta alguses koos Regionide Komiteega kõrgetasemelise kohtumise deklaratsioonile allakirjutanud linnapeade ja teiste asjahuviliste kohaliku ja piirkondliku tasandi esindajatega, et jätkata hea tava vahetust avaliku ruumi kaitse teemal.

³ COM(2017) 612 final, 18.10.2017.

⁴ Nice'i deklaratsioon võeti vastu 29. septembril 2017 Nice'is toimunud Euroopa-Vahemerepiirkonna linnapeade konverentsil, mis korraldati Nice'i linnapea algatusel ja komisjoni osavõtul, et vahetada linnade ning kohalike ja piirkondlike tasandite vahel head tava radikaliseerumise ennetuse ja avaliku ruumi kaitse teemal. <http://www.nice.fr/uploads/media/default/0001/15/TERRORISME%20EUROPE%20Déclaration%20-%20der%20version.pdf>.

Komisjon jätkab tööd ka **elutähtsa taristu** kaitse ja vastupidavuse parandamiseks. ELi julgeolekupoliitika põhjalik hindamine⁵ näitas ka vajadust kohandada Euroopa elutähtsate infrastruktuuride kaitse programmi⁶ vastavalt uutele ohtudele. Komisjon on alustanud Euroopa elutähtsa taristu tuvastamist ja määramist käsitleva direktiivi⁷ analüüsi. Hindamisel võetakse arvesse viimaste aastate sündmusi, näiteks võrgu- ja infoturbe direktiivi vastuvõtmist, ja kogemusi⁸. Samal ajal on tugevdatud Euroopa elutähtsate infrastruktuuride kaitse programmi, käsitledes uusi probleeme nagu sise- ja hübriidohud, ning laiendades programmi välisaspekti, alustades koostööd idapoolsete ja Lääne-Balkani naaberriikidega.

Transpordisektor on mitu aastat olnud terroriaktide sihtmärk ja ühtlasi ka terrorirünnakute läbiviimise vahend (nt kaaperdatud lennukid ja veoautodega rammimine). Seetõttu on vaja analüüsida, millises ulatuses võimaldavad **transpordi turvalisuse** eeskirjad tagada ühtaegu nii turvalisuse kui ka transpordivõrkude sujuva toimimise. Lennundussektoris on kaitse oluliselt tugevam, kuid terrorirünnakute puhul on hakatud üha rohkem lähtuma tekkivatest võimalustest, keskendudes avalikele kohtadele. Nii näiteks on suur riskiallikas **raudteetransport**, kuna tegemist on oma laadilt avatud taristuga. Praegu ei ole ELil õigusraamistikku raudteel toimuva reisijateveo kaitsmiseks terrorismi ja raskete kuritegude eest. 15. juunil 2017 käivitas komisjon koos liikmesriikidega ühise raudteede riskianalüüsi ja teeb tööd raudteel toimuva reisijateveo julgeoleku parandamise meetmete väljatöötamiseks. Lisaks töötab komisjon välja hea tava julgeolekujuhiste töövahendit äriotstarbelise **maanteetranspordi** sektori jaoks. Selles keskendutakse veoautode turvalisuse parandamisele, vähendades lubamatu veokisse sissetungimise, sh terroristliku rammimisrünnaku eesmärgil veoki ärandamise või varastamise ohtu. See riikide maanteetranspordi sektoritele mõeldud suuniste komplekt valmib enne 2017. aasta lõppu. Komisjon jätkab ka meretranspordi turvalisuse suurendamist, eelkõige tugevdades meretransporditaristu – sadamate ja sadamarajatiste, konteiner- ja reisijateveolaevade (kruisilaevade ja praamide) – kaitset.

2. Valmisoleku parandamine keemilisteks, bioloogilisteks, radioloogilisteks ja tuumajulgeolekuriskideks

Kuigi ELis ei ole suurt ohtu, et terrorirünnaku toimepanekuks kasutataks keemilisi, bioloogilisi, kiirgus- või tuumaaaineid (KBRT), siis üldiselt see oht siiski suureneb. On märke sellest, et teatavad kurjategijad ja terrorirühmitused kavatsevad omandada KBRT-aineid ning teadmisi ja suutlikkust kasutada neid terroristlikel eesmärkidel. Terroristlikus propagandas on KBRT-rünnakute ähvardused olulisel kohal. ELi julgeolekupoliitika põhjaliku hindamise aruandes⁹ osutati vajadusele tugevdada valmisolekut nende ohtude puhuks.

Selleks et lähiaastatel KBRT-ohudeks paremini valmistuda, esitab komisjon koos käesoleva aruandega ka **keemilisteks, bioloogilisteks, radioloogilisteks ja tuumajulgeolekuriskideks valmisoleku parandamise tegevuskava**¹⁰. See hõlmab paljusid meetmeid valmisoleku,

⁵ Vt üheksas eduaruane tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2017) 407 final, 26.7.2017) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokument (SWD(2017) 278 final).

⁶ Euroopa elutähtsate infrastruktuuride kaitse programm on raamistik, millest lähtub ELi tegevus Euroopa elutähtsa taristu kaitse parandamisel kõikides liikmesriikides ja kõikides asjaomastes majandussektorites. Selle töö alus on 2008. aasta direktiiv Euroopa elutähtsa taristu kohta (direktiiv 2008/114/EÜ, 8.12.2008).

⁷ Direktiiv 2008/114/EC, 8.12.2008.

⁸ Direktiiv 2016/1148, 6.7.2016.

⁹ Vt üheksas eduaruane tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2017) 407 final, 26.7.2017) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokument (SWD(2017) 278 final).

¹⁰ COM(2017) 610 final, 18.10.2017.

vastupidavuse ja koordineerimise parandamiseks ELi tasandil. Muu hulgas on kavas luua KBRT julgeolekuvõrgustik KBRT valdkonnas tegutsevate asutuste ühendamiseks. Selle võrgustiku toetamiseks aga luuakse Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse koosseisus KBRT teadmuskeskus. Tegevuskavaga nähakse ette ka KBRT-valmisoleku ja reageerimisvõime tugevdamine, kuna vaja on parandada olemasolevate ressursside kasutamist. Selleks on kavas kasutada koolitusi ja õppuseid, milles osalevad kõik erinevad esmareageerijad (õiguskaitse-, kodanikukaitse- ja tervishoiuasutused) ning vajaduse korral sõjalised ja erasektori partnerid. Seda tegevust toetatakse ELi tasandil olemasolevate vahenditega, eelkõige liidu kodanikukaitse mehhanismi¹¹ ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti kaudu. Suurte KBRT-intsidentide korral parema toetuse saamiseks peaksid liikmesriigid liidu kodanikukaitse mehhanismi raames veelgi tugevdama Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkust. Liikmesriikidel soovitatakse eraldada Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkusele rohkem uusi vahendeid.

Tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid¹² käsitlevas ELi õigusaktis on sätted tervisega seotud hädaolukordadeks valmisoleku, nende seire ja nende reageerimise koordineerimise kohta kogu ELis. Nüüd on kavas ELi varajase hoiatamise ja reageerimise süsteem paremini siduda ELi bioloogiliste, keemiliste, keskkonna- ja tundmatute ohtude eest hoiatamise süsteemidega. Lisaks rahastatakse terviseprogrammist kogu ELi hõlmavaid hädaolukorraks valmisoleku ja sellele reageerimise õppuseid ning ühismeetmeid, millega toetatakse liikmesriike laborite, vaksineerimise ja rahvusvaheliste tervise-eeskirjade põhinõuete alase suutlikkuse tugevdamisel.

Kõiki neid algatusi toetavad spetsiaalsed teadusuuringud ja rahastamine ning koostöö asjaomaste rahvusvaheliste partneritega.

III. VÕITLUS TERRORISMI TUGISÜSTEEMIDE VASTU

1. *Terrorismi rahastamine: piiriülene juurdepääs finantsteabele*

Teave terrorismis kahtlustatavate isikute finantstegevuse kohta võib pakkuda terrorikuritegude uurimisel olulisi juhtlõngu. Kuna finantsandmed, sealhulgas andmed finantstehingute kohta, on usaldusväärsed ja täpsed, aitavad need kindlaks teha terroriste, avastada sidemeid kaasosalistega, välja selgitada kahtlusaluste tegevust, logistikat ja liikumist ning saada ülevaate terroristide võrgustikest. Kahtlusaluste ja nende kaasosaliste finantstegevusest kiire ülevaate saamine võib anda õiguskaitseasutustele olulist teavet, mis aitab paremini terrorirünnakuid ennetada ja neile reageerida. Uusi probleeme loob uus nähtus – väikese ulatusega kodukootud rünnakud, kuna selliste tegude kavandamine ja teostamine toimub lühikese aja jooksul ja ei paista eriti silma. Väiksemate rünnakuplaanidega seotud finantstehingud ei pruugi tunduda kahtlased ning pädevad asutused hakkavad sellekohasele teabele tähelepanu pöörama alles pärast terroriteo toimepanemist.

Nagu on ette nähtud 2016. aasta terrorismi rahastamise vastase võitluse tegevuskavas,¹³ **analüüsib komisjon vajadust võtta täiendavaid meetmeid**, et saada terrorismi uurimise eesmärkidel parem juurdepääs ELi eri jurisdiktsioonides olevale finantsteabele. 2016. aasta detsembris avaldatud kolmandas eduaruandes tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas

¹¹ Otsus 1313/2013, 17.12.2013.

¹² Otsus 1082/2013/EL, 22.10.2013.

¹³ COM(2016) 50 final, 2.2.2016.

liikumise kohta¹⁴ esitas komisjon esialgse hinnangu ja teatas, et jätkab analüüsi, võttes eelkõige arvesse võimalikku mõju põhiõigustele, eriti õigusele isikuandmete kaitsele. Sellest ajast alates on komisjon konsulteerinud sidusrühmadega ja analüüsinud mehhanisme, mille kaudu pädevad asutused saavad juurdepääsu asjakohasele teabele, eelkõige teistes liikmesriikides säilitatavatele finantsandmetele. Lisaks analüüsitakse põhjuseid, mis takistavad kiiret ja tõhusat juurdepääsu teabele ning võimalikke meetmeid nende takistuste kõrvaldamiseks.

Lisaks käimasolevale analüüsile kavatseb komisjon toetada **hea tava vahetamist** terrorismi jaoks rahaliste vahendite hankimise ja liigutamise viiside uurimismeetodite ja analüüsimise kohta. Muu hulgas antakse selleks rahalist toetust täna väljakuulutatud 2,5 miljoni euro suuruse projektikonkursi alusel.

Seda silmas pidades uurib komisjon, kuidas parandada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks ja avastamiseks ning nendega võitlemiseks loodud **rahapesu andmebüroode vahelist koostööd**¹⁵. 2016. aasta detsembris rahapesu andmebüroode poolt koostatud aruandes ja sellega seotud rahapesu andmebüroode vahelise koostöö parandamist käsitlevas komisjoni talituste töödokumendis¹⁶ on osutatud sellele, et riikide tasemel on rahapesu andmebüroode volitused mitmeti piiratud, ja visandatud järgmised meetmed nende probleemide lahendamiseks: i) neljanda rahapesuvastase direktiivi¹⁷ ja selle seni veel arutusel olevate muudatuste¹⁸ rakendamine; ii) muud algatused operatiivkoostöö parandamiseks, mida viidaks ellu rahapesu andmebüroode ELi platvormi kaudu. Tegemist oleks peamiselt FIU.Net baasil rakendatavate suuniste ja standardimise ning ärilahendustega; iii) regulatiivmeetmed selliste probleemide lahendamiseks, mis tulenevad rahapesu andmebüroode erinevast staatusest ja pädevusest. Nende eesmärk oleks eelkõige hõlbustada rahapesu andmebüroode omavahelist ning rahapesu andmebüroode ja õiguskaitseasutuste vahelist koordineerimist ja teabevahetust.

Samuti tehakse tööd selleks, et hõlbustada **juurdepääsu liikmesriikides olevatele finantsandmetele**. Praegu peavad kaasseadusandjad läbirääkimisi **neljanda rahapesuvastase direktiivi**¹⁹ muutmiseks. Ettepaneku kohaselt loodaks kõikides liikmesriikides pangakontode keskreister või andmete kogumise süsteem ning juurdepääsu sellele saaksid rahapesu andmebürood ning muud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse asutused. Kui kõikides liikmesriikides on registrid loodud, muutub kontoandmete kindlakstegemine lihtsamaks. Seda arvesse võttes valmistab komisjon ette algatust **laiendada õiguskaitseasutuste juurdepääsu pangakontoregistritele**,²⁰ et nad saaksid pangakonto olemasolu kiiremini välja selgitada.

¹⁴ COM(2016) 831 final, 21.12.2016.

¹⁵ Rahapesu andmebürood on loodud nõukogu 17. oktoobri 2000. aasta otsusega 2000/642/JSK ning nende tegevus on reguleeritud ka 20. mai 2015. aasta direktiiviga 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist. Need on operatiivselt sõltumatud ja autonoomsed üksused, kelle ülesandeks on asjaomastelt üksustelt kahtlasi tehinguid käsitlevate teadete ning muu rahapesu, sellega seotud kuritegude ja terrorismi rahastamise kohta käiva teabe kogumine ja analüüs ning analüüsitud tulemuste ja täiendava asjakohase teabe edastamine pädevatele asutustele.

¹⁶ SWD(2017)275 final, 26.6.2017.

¹⁷ Direktiiv 2015/849, 20.5.2015.

¹⁸ COM(2016) 450 final, 5.7.2016.

¹⁹ COM(2016) 450 final, 5.7.2016.

²⁰ <http://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/Ares-2017-3971182>.

Sidusrühmadega peetud konsultatsioonide käigus on tõstatatud ka küsimus **takistustest teistes liikmesriikides hoitavate finantstehingute andmete kättesaamisel**. Vajaduse korral saab politseikoostöö kanalite kaudu vahetada pangakontoteavet liikmesriikide vahel kaheksa tunni jooksul²¹. Juurdepääsu teiste liikmesriikide valduses olevatele finantstehingute andmetele võib korraldada ka rahapesu andmebüroode kaudu. Kui seda teavet on vaja kasutada tõendina kriminaalmenetluses, võib seda nõuda vastastikuse õigusabi kaudu. Euroopa uurimismäärus²² avarab võimalusi saada finantstehingute andmeid palju kiiremini, kui see on võimalik vastastikuse õigusabi kaudu. Praegu, mõned kuud pärast ülevõtmise tähtpäeva, on Euroopa uurimismääruse üle võtnud ainult 16 liikmesriiki. Ülejäänud liikmesriikidel tuleks seda samuti peatselt teha. Piiriülest juurdepääsu andmetele hõlbustavad ka 2018. aasta alguses esitatavad seadusandlikud ettepanekud elektrooniliste tõendite kohta.

Sidusrühmadega peetud konsultatsioonide käigus osutati ka asjaoludele, mis **takistavad teistes liikmesriikides hoitavate finantstehingute andmete avastamist**. Käimasoleva analüüsi raames kavatses komisjon selle probleemi lahendamiseks uurida pangakontode keskregistrite omavahelise ühendamise vajalikkust, tehnilist teostatavust ja proportsionaalsust, võttes arvesse kõiki olemasolevaid ja kavandatud vahendeid, mis on ette nähtud juurdepääsu saamiseks teistes liikmesriikides hoitavatele finantstehingute andmetele.

Selleks jätkab komisjon **kõikide asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimist** liidu tasandil, käsitledes finantstehingute andmetele piiriülese juurdepääsu hõlbustamiseks ja kiirendamiseks uute meetmete võtmise vajalikkust, tehnilist teostatavust ja proportsionaalsust ning konfidentsiaalsuse tagamise korda. Terrorikuritegude uurimise eesmärgil finantsinformatsiooni kasutamise analüüsimise raames korraldab komisjon 2017. aasta novembris sidusrühmade kõrgetasemelise koosoleku. Arutelud keskenduvad järgmisele:

- peamised takistused, mis muudavad võimatuks teistes liikmesriikides hoitavate finantstehingute andmete tõhusa ja õigeaegse kättesaamise terrorikuritegude uurimise jaoks;
- terrorikuritegude uurimise jaoks finantstehingute andmetele piiriülese juurdepääsu kiiremaks, tõhusamaks ja turvalisemaks muutmiseks vajalikud lisameetmed ning nende tehniline teostatavus ja proportsionaalsus.

Komisjon esitab arutelu tulemuste kohta aruande.

2. *Lõhkeained: juurdepääsu piiramine lõhkeainete lähteainetele*

Lõhkeainete lähteainete määrusega²³ on piiratud seitsme keemilise aine (nn piirangutega lõhkeainete lähteained, mis on loetletud määruse I lisas) üldsusele kättesaadavust ja nende ainete kasutamist. 2017. aasta veebruaris esitas komisjon aruande selle määruse kohaldamise kohta liikmesriikides²⁴. Aruandes on jõutud järeldusele, et määruse rakendamine on aidanud vähendada lõhkeainete kodust tootmist võimaldavate ohtlike plahvatusohtlike lähteainete

²¹ Nõukogu raamotsusega 2006/960/JSK (edaspidi „Rootsi algatus“) on ette nähtud järgmised tähtajad, mille jooksul õiguskaitseasutused peavad vastama välisriigist pärit päringutele: kaheksa tundi kiireloomulistel juhtudel, kui nõutud teave või luureandmed on andmebaasis, millele õiguskaitseasutusel on vahetu juurdepääs; pikemad tähtajad juhtudel, kui nõutud teave või luureandmed on andmebaasis, millele vahetu juurdepääs puudub.

²² Direktiiv 2014/41, 3.4.2016.

²³ Määrus (EL) nr 98/2013, 15.1.2013

²⁴ COM(2017) 103 final, 28.2.2017.

kättesaadavust. Samuti on liikmesriigid andnud teada juhtumitest, kus määruse kohaldamine on aidanud terrorirünnaku plaani varakult avastada²⁵. Selleks et tagada määruse täielik rakendamine, käivitas komisjon 2016. aasta mais ja septembris rikkumismenetlused mitme liikmesriigi suhtes, kes ei ole määrust täielikult rakendanud. 2017. aasta oktoobri seisuga on käimas veel kaks rikkumismenetlust – Hispaania ja Rumeenia suhtes.

Vaatamata nendele ühistele jõupingutustele näitavad hiljutised terrorirünnakud ja intsidendid, et **isetehtud lõhkeainete kasutamise oht** on endiselt suur. Kõnealused ohtlikud ained on endiselt kättesaadavad ja neid kasutatakse isetehtud lõhkeainete valmistamiseks. Enamikus terrorirünnakutes kasutati terroristide eelistatavat isevalmistatud lõhkeainet triatsetoontriperoksiidi (TATP)²⁶.

Kuna lõhkeainete lähteained kujutavad endast tõelist ohtu, tuleb viivitamata võtta meetmeid selleks, et kõik liikmesriigid rakendaksid kehtiva määruse täielikult. Seda silmas pidades esitab komisjon koos käesoleva aruandega **soovituse**²⁷ lõhkeainete lähteainete väärkasutamise takistamiseks viivitamata võetavate meetmete kohta. Komisjon julgustab liikmesriike seda soovitusi täielikult rakendama, et piirata võimalikult rangelt lõhkeainete lähteainete kättesaadavust ja nende kasutamist terroristlikel eesmärkidel ning tagada, et parandatakse kontrolli õiguspärase kasutamise üle ja meetmete võtmist kahtlaste tehingute korral. Komisjon on valmis aitama liikmesriikidel seda teha.

Lisaks kiirendab komisjon **lõhkeainete lähteaineid käsitleva määruse läbivaatamist**, koostades analüüsi ja seejärel mõjuhinnangu 2018. aasta esimesel poolel. Analüüsitakse määruse asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust, sidusust ja lisaväärtust ning selgitatakse välja probleemid ja takistused, mis nõuavad meetmete võtmist. Mõju hindamise käigus uuritakse erinevaid poliitikavalikuid väljaselgitatud probleemide ja takistuste kõrvaldamiseks.

3. *Krüptimine: õiguskaitseasutuste toetamine kriminaaluurimiste läbiviimisel*

Küberturvalisuse ja isikuandmete kaitse seisukohalt on oluline andmed krüptida. ELi õigusnormides on konkreetselt viidatud krüptimise rollile isikuandmete töötlemisel nõuetekohase turvalisuse tagamisel²⁸. Samal ajal kohtavad õiguskaitse- ja kohtuasutused kriminaaluurimise käigus üha sagedamini probleemi, et kurjategijad on kasutanud krüptimist. See tähendab, et õiguskaitse- ja kohtuasutustel on raskem saada teavet, mida kasutada kriminaaluurimises tõenditena, samuti on raskem kurjategijatele süüdistus esitada ja saavutada süüdimõistev kohtuotsus.

On oodata, et lähiaastatel kasutavad kurjategijad krüptimist üha rohkem, mis suurendab ka selle mõju kriminaaluurimisele.

Pärast 2016. aasta detsembris justiits- ja siseasjade nõukogu esitatud üleskutset on komisjon **arutanud asjaomaste sidusrühmadega krüptimise mõju kriminaaluurimisele**, käsitledes nii tehnilisi kui ka õiguslikke aspekte. Aruteludel osalesid Europoli, Eurojusti, Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustiku, Euroopa Liidu Võrgu - ja

²⁵ 23. juunil 2017 teatas Belgia siseministerium, et ühe aasta jooksul on nad saanud 30 teadet kahtlaste müügitehingute kohta. Alates 2017. aasta veebruarist kuni juunini on Prantsusmaal saadud 11 teadet. Enamikul juhtudel on tegemist vesinikperoksiidiga.

²⁶ ELi terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne (TE-SAT) 2017: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>.

²⁷ C(2017) 6950 final, 18.10.2017.

²⁸ Määruse 2016/679 (27.4.2017) artikkel 32.

Infoturbeameti, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, liikmesriikide õiguskaitseasutuste, ettevõtete ja kodanikuühiskonna organisatsioonide eksperdid. Edusammudest esitati korrapäraselt ülevaade nõukogu tööühma tasandil. 18. septembril 2017 toimus seminar liikmesriikide osavõtul. Korraldati ka mitu ümarlauda ettevõtete ja kodanikuühiskonna organisatsioonide osavõtul.

Pärast arutelude pidamist liikmesriikide ja sidusrühmadega ning nende ettepanekute põhjal järeldab komisjon, et rakendada tuleks järgmiseid **meetmeid, et toetada õiguskaitse- ja kohtuasutusi**, kui nad puutuvad kriminaaluurimiste käigus kokku olukorraga, kus kurjategijad on kasutanud krüptimist. Meetmete hulgas on a) õiguslikud meetmed, et hõlbustada juurdepääsu krüptitud tõenditele ning b) tehnilised meetmed dekrüptimissuutlikkuse parandamiseks. Komisjon jälgib sündmuste arenemist selles valdkonnas.

a) õigusraamistik, mis reguleerib piiriülest juurdepääsu elektroonilistele tõenditele

Õiguskaitseasutused seisavad sageli silmitsi probleemiga, et nad ei pääse ligi teises riigis asuvatele tõenditele. Euroopa tasandil menetletakse õigusaktide eelnõusid, mis toetavad õiguskaitse- ja kohtuasutusi, nii et neil on võimalik saada kätte vajalikku, sealhulgas krüptitud teavet teisest liikmesriigist. Kuritegude tulemuslikuks uurimiseks ja süüdistuse esitamiseks on vaja asjakohast raamistikku. Sel eesmärgil esitab komisjon 2018. aasta alguses ettepanekud **elektroonilistele tõenditele piiriülese juurdepääsu** hõlbustamiseks. Samal ajal rakendab komisjon komplekti praktilisi meetmeid,²⁹ millega parandatakse piiriülest juurdepääsu elektroonilistele tõenditele kriminaaluurimises. Ta rahastab piiriülese koostöö koolitust, ELis teabevahetuseks kasutatava elektroonilise platvormi arendamist ning liikmesriikidevahelise õigusalse koostöö vormide standardimist.

b) tehnilised meetmed

Olenevalt sellest, kuidas kurjategijad krüptimist kasutavad, võivad õiguskaitse- ja kohtuasutused osa teabest kätte saada. Mitu liikmesriiki on loonud teenistuse, millel on vajalikud teadmised kriminaaluurimise raames esinevate krüptimisprobleemide lahendamiseks, kuid enamikul liikmesriikidel sellist asjatundlikkust ja tehnilist ressursi siiski ei ole. See vähendab märkimisväärselt õiguskaitse- ja kohtuasutuste suutlikkust saada kriminaaluurimise käigus kätte krüptitud teave. Seetõttu teeb komisjon ettepaneku **võtta mitmeid meetmeid liikmesriikide ametiasutuste abistamiseks**. Seejuures ei keelata, piirata ega nõrgestata krüptimist.

Esiteks toetab komisjon **Europoli** dekrüptimisvõime arendamisel. Selleks tegi komisjon ELi 2018. aasta eelarve ettevalmistamisel ettepaneku eraldada Europolile kokku 86 uut julgeolekuga seotud ametikohta (19 võrra rohkem kui 2017. aasta eelarves) küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (EC3) tugevdamiseks. Analüüsitakse vajadust täiendavate vahendite järele ning järgmises julgeolekuliidu eduaruandes esitab komisjon ülevaate selleks eraldatavatest vahenditest. Arvesse tuleks võtta tehnoloogia arengut programmi „Horisont 2020“ ja muude ELi rahastatud programmide raames toimuva teadus- ja arendustegevuse tulemusel. Selliste meetmete võtmist, mis võivad nõrgestada krüptimist või mõjutada suurt hulka või suvalisi inimesi, ei kaaluta.

²⁹ Vt „Kaheksas eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta“ (COM(2017) 354 final, 29.6.2017).

Teiseks tehakse ettepanek luua liikmesriikide õiguskaitse- ja kohtuasutuste toetamiseks **eksperditeadmiste kontaktpunktide võrgustik**. Riikide endi algatusi ei tuleks lõpetada, kuid riikide võimekust ja erialateadmisi tuleks paremini jagada. Liikmesriike julgustatakse oma eksperditeadmiste kontaktpunktide loomiseks, laiendamiseks ja arendamiseks kasutama Sisejulgeolekufondi politseikoostöö rahastamisvahendi (ISF-P) riiklike programmide kaudu pakutavaid rahastamisvõimalusi. Euroopa tasandil annab komisjon Europolile abi riiklike eksperditeadmiste kontaktpunktide koostöö edendamiseks loodud võrgustiku keskuse ülesannete täitmisel.

Kolmandaks peaks liikmesriikide ametiasutuste käsutuses olema **alternatiivsete uurimismeetodite komplekt**, et oleks võimalik töötada välja ja võtta kasutusele uusi meetodeid kurjategijate krüptitud teabe kättesaamiseks. Eksperditeadmiste kontaktpunktide võrgustik peaks uurimismeetodite komplekti väljatöötamises osalema ning nimetatud meetodite ja vahendite hoidla loomiseks ja käitamiseks sobib kõige paremini Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus (EC3). Selliste meetmete võtmist, mis võivad nõrgestada krüptimist või mõjutada suurt hulka või suvalisi inimesi, ei kaaluta.

Neljandaks tuleb pöörata tähelepanu tugeva krüptimisega lahendusi pakkuvate **teenuseosutajate ja teiste ettevõtlusvaldkonna partnerite tähtsale rollile**. Arvestades komisjoni toetust tugevale krüptimisele, aitaks tihedam ja struktureeritum koostöö ametiasutuste, teenuseosutajate ja muude ettevõtlusvaldkonna partnerite vahel paremini mõista praegust olukorda ja seda, kuidas probleemid kõnealuses valdkonnas muutuvad. Komisjon edendab struktureeritud dialoogi teenuseosutajate ja muude ettevõtetega ELi internetifoorumi ja eksperditeadmiste kontaktpunktide võrgustiku raames ning vajaduse korral kaasab kodanikuühiskonna organisatsioone.

Viiendaks tuleks õiguskaitse- ja kohtuasutustele mõeldud **koolitusprogrammidega** tagada, et vastutavad ametnikud oleksid paremini ette valmistatud kurjategijate poolt krüptitud teabe kättesaamiseks. Komisjon kavatses Sisejulgeolekufondi politseikoostöö rahastamisvahendi 2018. aasta tööprogrammi raames eraldada 500 000 eurot koolitusprogrammide arendamise toetamiseks. Vajaduse korral kasutatakse küberkuritegevusalase hariduse ja koolituse Euroopa töörühma eksperditeadmisi. Komisjon toetab ka Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti (CEPOL) korraldatavat koolitust. Liikmesriikidel soovitatakse kasutada Sisejulgeolekufondi politseikoostöö rahastamisvahendi riiklike programmide raames neile koolituse jaoks eraldatud raha.

Kuuendaks on vaja **pidevalt hinnata** seda, kuidas krüptimist kriminaaluurimistes kasutatakse, eeskätt selle **tehnilisi ja õiguslikke aspekte**, arvestades krüptimismeetodite pidevat arengut, asjaolu, et nende kasutamine kuritegelikel eesmärkidel üha sageneb, ja seda, millist mõju krüptimine avaldab kriminaaluurimistele. Komisjon kavatses seda olulist tööd jätkata. Ta toetab ka vaatlusfunktsiooni arendamist koostöös Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (EC3), Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusosalase koostöö võrgustiku (EJCN) ja Eurojustiga.

IV. Radikaliseerumise tõkestamine

1. Kõrgetasemeline radikaliseerumisevastase võitluse eksperdirühm

Hiljutised terrorirünnakud, eeskätt need, mille on toime pannud üksi tegutsevad terroristid, ja osa isikute radikaliseerumise kiirus osutavad teravalt sellele, kui oluline on radikaliseerumise

ennetamine ja tõkestamine. Komisjon on moodustanud **kõrgetasemelise radikaliseerumisvastase võitluse eksperdirühma**, et tugevdada radikaliseerumise ennetamiseks ja tõkestamiseks tehtavat tööd ning parandada asjaomaste sidusrühmade tegevuse koordineerimist ja koostööd, lähtudes senistest saavutustest³⁰. Eksperdirühma ülesanne on esitada soovitusel edasise töö kohta selles valdkonnas. Esimene vahearuanne tuleb esitada veel sel aastal. Komisjon esitab 2017. aasta detsembris justiits- ja siseasjade nõukogule aruande edusammude kohta. Eksperdirühm käsitleb ka radikaliseerumisvastase võitluse suutlikkuse suurendamiseks ja oskusteabe parandamiseks vajalikke raamtingimusi, sealhulgas seda, kas ELi tasandil tuleks luua uusi koostööstruktuure. Sellega seoses on mõned liikmesriigid kutsunud üles looma radikaliseerumise ennetamise ELi keskust. Eksperdirühm uurib selle loomise vajadust ja lisaväärtust, mida see võiks pakkuda.

Esmatähtsa küsimusena arutab eksperdirühm **radikaliseerumist vanglates**. Praegu tegeletakse sellega, kuidas liikmesriikides rakendatakse justiits- ja siseküsimuste nõukogu 20. novembri 2015. aasta järeldusi radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise tugevdamise kohta³¹. Komisjon korraldab 27. veebruaril 2018 sidusrühmadele konverentsi radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise kohta, selleks et teha teatavaks käimasolevate projektide tulemused.

Komisjon võtab eksperdirühma järeldusi ja soovitusi arvesse olemasolevate algatuste, eelkõige radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tippkeskuse töökavas ning lähtub neist oma rahastamisvahendite (sh Sisejulgeolekufondi ja muude rahastute nagu Erasmus+, õigusprogramm ja Euroopa Sotsiaalfond) kasutamise ja suunitluse kindlaksmääramisel.

2. *Võitlus interneti kaudu radikaliseerumise vastu*

Terroristid kasutavad internetti inimeste radikaliseerimiseks ja värbamiseks, terrorirünnakute ettevalmistamiseks ja nende õhutamiseks ning oma terroritegude ülistamiseks. Euroopa Ülemkogu,³² G7³³ ja G20³⁴ kutsusid hiljuti üles võtma uusi meetmeid selle ülemaailmse probleemiga tegelemiseks ning märkisid taas, et ka ettevõtluse valdkonnal on selles oma roll.

2012. aasta juulis esitas ELi internetifoorum **internetis terrorismi vastu võitlemise tegevuskava**, kutsudes internetiettevõtteid üles võtma otsustavaid meetmeid, eraldama ressursse ja töötama välja vajalikud tehnoloogilised vahendid kahjuliku materjali kiire avastamise ja kõrvaldamise tagamiseks. Tegevuskavas on nõutud kiiret edasiminekut paljudes valdkondades³⁵ ning nähtud ette korrapärane meetmetest aru andmise ja nende tulemuste analüüsimise mehhanism.

29. septembril 2017 korraldas komisjon kõrgemate ametnike kohtumise ELi internetifoorumi raames, et teha kokkuvõtteid **internetis terrorismi vastu võitlemise tegevuskava rakendamise**st. Üha rohkem ettevõtteid tegutseb selle nimel, et luua oskusteave, mis

³⁰ Vt teatis „Kaheksas eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta“ (COM(2017) 354 final).

³¹ Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide järeldused terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viivale radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise tugevdamise kohta (14382/15).

³² http://www.consilium.europa.eu/et/meetings/european-council/2017/06/22-23-euco-conclusions_pdf/.

³³ <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/05/26-statement-fight-against-terrorism/>.

³⁴ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/07/07-g20-counter-terrorism/>.

³⁵ COM(2017) 407 final, 26.7.2017.

võimaldaks neil automaatselt avastada terroristlikku sisu ja teha kindlaks selle üleslaadimise koht. Mõned ettevõtted teatasid, et 75% sisust avastatakse automaatselt, kuid lõpliku otsuse selle kõrvaldamise kohta teevad inimesed; teistes ettevõtetes leitakse 95% sellisest materjalist nende enda väljatöötatud tuvastamisvahendite abil. Kuigi edusammud on märgatavad, nõuab komisjon, et ettevõtted kiirendaksid kiiremaks avastamiseks vajalike vahendite kasutuselevõttu, lühendaksid aega, mil terroristliku sisuga materjal on interneti kaudu kättesaadav, ning kõrvaldaksid terroristide propaganda kiiremini ja täielikumalt. Komisjon on samuti nõudnud, et ettevõtted laiendaksid oma räsiandmebaasi, mis võimaldaks vältida kõrvaldatud terroristliku materjali uuesti üles laadimist muudele platvormidele. See võimaldaks ohjeldada terroristliku materjali levitamist mitme platvormi kaudu. Selle vahendi kasutusvõimalusi tuleks laiendada nii, et see hõlmaks lisaks videotele ja piltidele ka muud materjali, ning kaasata tuleks rohkem ettevõtteid.

Komisjon toetab ka kodanikuühiskonna organisatsioone, kes levitavad internetis **positiivset vastusõnumit**. Komisjon käivitas 6. oktoobril 2017 projektikonkursi, pakkudes 6 miljonit eurot kodanikuühiskonna organisatsioonide konsortsiumile selliste kampaaniate väljatöötamiseks ja läbiviimiseks.

Euroopa Komisjon kutsus 6. detsembriks 2017 kokku **ministrite tasandil ELi internetifoorumi**, et koos internetiettevõtete juhtidega analüüsida edusamme ja kavandada edaspidist tegevust.

ELi internetifoorumi terroristlike materjalide vastu suunatud meetmeid tuleks vaadelda laiemas, ebaseadusliku internetisisuga võitlemise kontekstis. Nende meetmete tugevdamiseks võttis komisjon 28. septembril 2017 vastu teatise **suuniste ja põhimõtete**ga, mille alusel peaksid võrguplatvormid tõhustama võitlust ebaseadusliku veebisisu vastu³⁶ koostöös liikmesriikide ametiasutustega ning liikmesriikide ja muude asjaomaste sidusrühmadega. Teatisega püütakse kaasa aidata ja hoogu anda hea tava rakendamisele, et ennetada, avastada, kõrvaldada ja blokeerida ebaseaduslikku sisu, et tagada selle täielik kõrvaldamine, suurendada läbipaistvust ja kaitsta põhiõigusi. Samuti on teatise eesmärk täpsustada platvormide vastutust võtta ennetavaid samme ebaseadusliku sisu avastamiseks, kõrvaldamiseks ja blokeerimiseks. Komisjon ootab, et veebiplatvormid tegutsevad lähikuudel kiiresti muu hulgas ka asjaomaste dialoogide, näiteks terrorismivastase võitluse ja ebaseadusliku vihaõhutamise vastase internetifoorumi raames.

Samal ajal jälgib komisjon tehtavaid edusamme ja hindab lisameetmete, sealhulgas võimalike olemasolevat õigusraamistikku täiendavate seadusandlike meetmete vajadust, et tagada ebaseadusliku veebisisu kiire ja ennetav avastamine ja kõrvaldamine. See töö viiakse lõpule 2018. aasta maiks.

Mis puudutab seadusandlikku tegevust, siis 2016. aasta mais esitas komisjon vihakõnega võitlemiseks ettepaneku³⁷ **muuta audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi**. Sellega viiakse direktiiv vastavusse raamotsusega teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta³⁸ ning põhiõiguste hartaga. Lisaks nähakse ettepanekuga ette, et liikmesriigid on kohustatud tagama, et videojagamisplatvormid rakendaksid asjakohaseid

³⁶ Teatis „Võitlus ebaseadusliku veebisisuga. Veebiplatvormidele suurema vastutuse andmine“ (COM(2017) 555 final, 28.9.2017).

³⁷ COM(2016) 287 final, 25.5.2016.

³⁸ Nõukogu raamotsus 2008/913/JSK, 28.11.2008.

meetmeid kodanike kaitsmiseks vägivalla ja vihkamise õhutamise eest. Sellised meetmed on näiteks märgistamis- ja teatamismehhanismid.

V. TERRORISMIVASTASE VÕITLUSE VÄLISMÕÕDE

1. *ELi terrorismivastase võitluse alane välistegevus*

ELi terrorismivastase võitluse alane välistegevus aitab täita liidu sisejulgeoleku tugevdamise esmatähtsat eesmärki. Seetõttu tuleks veelgi tugevdada ELi sise- ja välisjulgeoleku strateegilist ja poliitilist sidusust, et suurendada kogu terrorismivastase võitluse tõhusust.

Komisjoni julgeolekualaste välismeetmete spekter on lai. Sellealaseid projekte oli 1. jaanuari 2017. aasta seisuga rohkem kui 600 ja neid rahastatakse rohkem kui 2,3 miljardi euroga. Mitmed meetmed on julgeolekukesksed (nt võitlus terrorismi rahastamise ja radikaliseerumisega ning meetmed piirivalve ja vanglate valdkonnas) või julgeolekuga seotud (julgeoleku puuduse ja konfliktide algpõhjuste kõrvaldamise programmid, millega edendatakse hariduse andmist, parandatakse juurdepääsu loodusressurssidele ja energiale, arendatakse valitsemis- ja julgeolekusektorit ning toetatakse kodanikuühiskonda).

19. juunil 2017 võttis välisasjade nõukogu vastu **järeldused ELi terrorismivastase välistegevuse kohta**,³⁹ millega anti eelnimetatud valdkondade jaoks uued strateegilised suunised. Kõrge esindaja ja Euroopa Komisjon töötavad ühiselt nende järelduste edukaks rakendamiseks. Selleks et järeldused saaksid kiiresti ja täielikult rakendatud ning aruanne nõukogule esitatud 2018. aasta juuniks, on välja töötatud Euroopa välisteenistuse ja Euroopa Komisjoni tegevuse koordineerimise kord. Prioriteetideks on:

- **ELi delegatsioonide terrorismivastase võitluse ekspertide võrgustiku tugevdamine.** ELi toetuse kavandamise ning selle terrorismivastase koostöö kohalikku koordineerimisse, mida liikmesriigid teevad meie partneritega eraldi, tuleks rohkem kaasata terrorismivastase võitluse eksperte. Selle rolli suurendamiseks süvendatakse ekspertide koolitamist nende rakendamise eel ja ajal. Ekspertide ülesandeid konkretiseeritakse ametijuhenditega ning nende koostööd ELi justiits- ja siseasjade valdkonna ametitega muudetakse stabiilsemaks. Et hõlmata kõiki prioriteetsemaid valdkondi, laiendatakse terrorismivastase võitluse ekspertide võrgustikku⁴⁰ Aafrika Sarvele ning Kesk- ja Kagu-Aasiale.
- **Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonide ja operatsioonide ning ELi justiits- ja siseasjade ametite vahelise koostöö tugevdamine** teabe kogumisel, analüüsimisel ja vahetamisel. Lisaks tuleb uurida, kuidas suurendada sõjaliste ja õiguskaitseasutuste vahelisi sidemeid terrorismivastase võitluse eesmärgil. Andmete ja teabe vahetamise tõhustamiseks ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning justiits- ja siseasjade poliitika valdkonna asutuste vahel tuleb läbi vaadata praeguse reguleeriva raamistiku elemendid ning katsetada mõningate ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonide ja operatsioonide raames kuritegevusalase teabe üksuste rakendamist. Oluline on laiendada ja süvendada sidemeid prioriteetsetes kolmandates

³⁹ [http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/06/pdf/Read-the-full-text-of-the-Council-conclusions_pdf\(4\)/](http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/06/pdf/Read-the-full-text-of-the-Council-conclusions_pdf(4)/).

⁴⁰ Praegu on ELi terrorismivastase võitluse eksperdid ametis Alžeerias, Bosnia ja Hertsegoviinas (mandaat Lääne-Balkani piirkonna riikide jaoks), Tšaadis (Sahel), Iraagis, Jordaania, Liibanonis, Liibüas (asukohaga Tunises), Marokos, Nigeerias, Pakistanis, Saudi Araabias, Tuneesias ja Türgis olevates delegatsioonides.

riikides tegutsevate ELi justiits- ja siseküsimuste asutustega ning võimaluse korral parandada teabevahetust ELi ja kolmandate riikide asutuste vahel.

- **Terrorismivastases võitluses ning vägivaldse äärmusluse ennetamisel ja selle vastases võitluses rahvusvahelise koostöö tugevdamine** partnerriikidega Lääne-Balkanil, Lähis-Idas, Põhja-Aafrikas ja Türgis ning Pärsia lahe, Saheli ja Aafrika Sarve piirkonnas; peamiste strateegiliste partneritega nagu Ameerika Ühendriigid, Kanada ja Austraalia ning peamiste piirkondlike ja mitmepoolsete partneritega nagu ÜRO, NATO, ülemaailmne terrorismivastase võitluse foorum, rahapesuvastane töökond, Aafrika Liit, Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioon, Pärsia lahe koostöönõukogu ja Araabia Riikide Liiga.

2. *Terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu konventsioon*

Rahvusvahelise koostöö tõhustamiseks terrorismivastase võitluse valdkonnas esitab komisjon lisaks käesolevale aruandele ka **ettepanekud⁴¹ võtta vastu nõukogu otsused terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu konventsiooni ja selle lisaprotokollide sõlmimise kohta**. Euroopa Nõukogus 16. mail 2005 vastu võetud konventsioonis⁴² on käsitletud terrorismi ja sellega seotud tegude kriminaliseerimist, rahvusvahelist koostööd selliste kuritegude küsimuses ning terrorismiohvrite kaitset ja toetamist ning nendele hüvitise maksmist. Konventsioon jõustus 1. juunil 2007. Konventsioonile on alla kirjutanud kõik ELi liikmesriigid ja 23 ELi liikmesriiki on selle ka ratifitseerinud. Euroopa Nõukogus 18. mail 2015 vastu võetud lisaprotokollis⁴³ eesmärk on lisada konventsioonile sätteid, et rakendada kriminaalõiguslikud aspektid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonist nr 2178(2014),⁴⁴ milles käsitletakse terrorirünnakutest rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule tulenevaid ohte. Lisaprotokoll võeti vastu kõnealuse resolutsiooni rakendamiseks, et aidata kaasa ühisele arusaamale terroristidest välisvõitlejatega seotud kuritegudest ja nendele reageerimisele. Lisaprotokoll jõustus 1. juulil 2017.

EL kirjutas konventsioonile ja selle lisaprotokollile alla 22. oktoobril 2015. Võttes arvesse, et EL on terrorismi vastu võitlemiseks võtnud vastu põhjaliku õigusaktide komplekti, eelkõige terrorismivastase võitluse direktiivi,⁴⁵ on EL nüüd valmis täitma oma lubaduse ühineda konventsiooni ja selle lisaprotokolliga.

3. *Kanadaga sõlmitud broneeringuinfo lepingu muutmise*

26. juuli 2017. aasta arvamuses⁴⁶ märkis Euroopa Liidu Kohus, et 25. juunil 2014 allakirjutatud broneeringuinfo edastamise ja kasutamise lepingut ei saa selle praegusel kujul sõlmida, sest mitmed selle sätted on vastuolus ELi tunnustatud põhiõigustega, eelkõige õigusega isikuandmete ja eraelu kaitsele. Komisjon suhtleb Kanadaga, sealhulgas 19.–20. oktoobril 2017 Ischias toimuva G7 siseministrite kohtumise raames, et valmistuda eelseisvateks läbirääkimisteks lepingu teksti muutmiseks. Sel eesmärgil esitas komisjon koos käesoleva aruandega **soovituse⁴⁷ nõukogule anda luba alustada läbirääkimisi lepingu**

⁴¹ COM(2017) 606 final, 18.10.2017, ja COM(2017) 607 final, 18.10.2017.

⁴² <https://rm.coe.int/168008371c>.

⁴³ <https://rm.coe.int/168047c5ea>.

⁴⁴ http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf.

⁴⁵ Direktiiv 2017/541, 15.3.2017.

⁴⁶ Euroopa Kohtu arvamus 1/15, 26.7.2017.

⁴⁷ COM(2017) 605 final, 18.10.2017.

muutmiseks vastavalt Euroopa Kohtu arvamuses sõnastatud tingimustele. Nõukogul palutakse kiiresti anda luba läbirääkimiste alustamiseks. Arvestades et broneeringuinfo kasutamine on oluline vahend terrorismi ja raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu võitlemiseks, võtab komisjon vajalikke meetmeid, et jätkata broneeringuinfo edastamist Kanadale, austades täielikult põhiõigusi kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu arvamusega.

Eelneva taustal rõhutab komisjon, et toetab endiselt ELi broneeringuinfo direktiivi⁴⁸ rakendamist liikmesriikide poolt ning et Euroopa Kohtu arvamus ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad sellest direktiivist.

4. *Europoli koostöö tugevdamine kolmandate riikidega*

Võitluses terrorismi ja organiseeritud kuritegevusega on väga oluline teha koostööd kolmandate riikidega, nagu on rõhutatud 2017. aasta juunis toimunud välisasjade nõukogu järeldustes ELi terrorismivastase välistegevuse kohta⁴⁹ ja asjakohastes ELi piirkondlikes strateegiates⁵⁰. Enne uue Europoli määruse⁵¹ jõustumist 1. mail 2017 oli Europol sõlminud oma tollase alusakti⁵² alusel lepingud mitme kolmanda riigiga, et luua koostööraamistik strateegilise ja tehnilise teabe vahetamiseks. Osa lepingutega on ette nähtud isikuandmete vahetamise võimalus⁵³. Need lepingud jäävad jõusse.

1. mai 2017 jõustunud uue **Europoli määrusega** on ette nähtud reeglid, millest Europol lähtub välissuhetes kolmandate riikidega, sealhulgas liidu organite, kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega isikuandmete vahetamise tingimused. Vastavalt asutamislepingule ja määrusele on läbirääkimiste pidamine liidu nimel rahvusvaheliste lepingute sõlmimiseks kolmandate riikidega komisjoni ülesanne, kui lepingud hõlmavad isikuandmete vahetamist Europoliga⁵⁴. Kui see on tema ülesannete täitmiseks vajalik, võib Europol luua välispartneritega koostöösuhteid selliste töö- ja halduskokkulepetega, mille raames ei ole ette nähtud isikuandmete vahetamist.

Võttes arvesse liidu operatiivvajadusi kolmandate riikidega tehtava julgeolekualase koostöö raames ja kooskõlas Europoli määrusega **esitab komisjon nõukogule enne aasta lõppu soovitud** lubada alustada läbirääkimisi lepingute sõlmimiseks ELi ning Alžeeria, Egiptuse, Iisraeli, Jordaania, Liibanoni, Maroko, Tuneesia ja Türgi vahel, et luua õiguslik alus isikuandmete vahetamisele Europoli ja nende kolmandate riikide vahel⁵⁵. Sellised lepingud

⁴⁸ Direktiiv 2016/681, 27.4.2016.

⁴⁹ [http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/06/pdf/Read-the-full-text-of-the-Council-conclusions_pdf\(4\)/](http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/06/pdf/Read-the-full-text-of-the-Council-conclusions_pdf(4)/).

⁵⁰ Sealhulgas läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika (JOIN(2015) 50 final, 18.11.2015).

⁵¹ Määrus 2016/794, 11.5.2016.

⁵² Nõukogu otsus 2009/371/JSK, 6.4.2009.

⁵³ Lepingud, mis võimaldavad isikuandmete vahetust, on Europol sõlminud järgmiste kolmandate riikidega: Albaania, Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Bosnia ja Hertsegoviina, Colombia, endine Jugoslaavia, Makedoonia, vabariik, Gruusia, Island, Kanada, Liechtenstein, Moldova, Monaco, Montenegro, Norra, Serbia, Šveits ja Ukraina. Europoli juhatus oli andnud loa alustada läbirääkimisi Europoli ja Iisraeli vahelise kokkuleppe üle, kuid uue Europoli määruse rakendamise tõttu ei viidud neid läbirääkimisi lõpule.

⁵⁴ Europoli määrusega on ette nähtud ka Europoli ja kolmanda riigi vaheline isikuandmete vahetus vastavalt komisjoni otsusele, mille kohaselt on kõnealuses riigis isikuandmete kaitse piisavalt tagatud (nn kaitse piisavuse otsus).

⁵⁵ Lisaks nendele kolmandatele riikidele tuleb komisjon meelde ka seda, et on olemas kaitse piisavuse otsuste strateegiline raamistik ning muud andmete edastamise vahendid ja rahvusvahelised andmekaitse alased õigusaktid, millele on osutatud komisjoni 10. jaanuari 2017. aasta teatises „Isikuandmete vahetamine

parandavad Europoli suutlikkust teha nende kolmandate riikidega koostööd Europoli eesmärkidega seotud kuritegude tõkestamisel ja nende vastu võitlemisel.

VI. KOKKUVÕTE

Käesoleva aruandes on esitatud terrorismivastaste meetmete pakett, mille ülesanne on aidata liikmesriikidel kõrvaldada julgeolekuohte. Komisjon soovib liikmesriikidel ja nõukogul rakendada need meetmed võimalikult kiiresti. Komisjon teavitab rakendamise edusammudest Euroopa Parlamenti ja nõukogu.

Järgmine julgeolekuliidu eduaruanne esitatakse 2017. aasta detsembris. Selles käsitletakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõimet julgeoleku ning piiri- ja rändealduse valdkonnas. Sellega seoses tuleb komisjon meelde, kui oluline on kiiresti edasi liikuda neid infosüsteeme käsitlevate prioriteetsete õigusaktide küsimuses.

ja kaitsmine globaliseerunud maailmas“ (COM(2017) 7 final, 10.1.2017), milles komisjon soovib kolmandatel riikidel ühineda Euroopa Nõukogu konventsiooniga 108 ja selle lisaprotokolliga.